

Kur'an'dan Esintiler

Üstat Muhsin Kırâatî

Sılayı Rahim

“**O**nlar öylelerdir (fasıklardır) ki, kesin söz verdikten sonra sözlerinden dönerler. Allah'ın; ziyaret edilip hâl ve hatırının sorulmasını istediği kimseleri ziyaretten vazgeçerler ve yeryüzünde fitne ve fesat çıkarırlar. İşte onlar gerçekten zarara uğrayanlardır.”

Bakara, 27

“... Allah'ın; ziyaret edilip hâl ve hatırının sorulmasını istediği kimseler...”¹ ayetinin cümlesine ilişkin Allame Meclisi (r.a), sılayı rahimin önemi hakkında yüz on rivayet beyan ederek konuyu ele almıştır.² Bu rivayetler içerisinde en ilgi çekici olanlarından bazılarını aktaralım:

– Akrabalarınızla, bir su içirmek haddinde dahi olsa görüşme ve irtibat halinde olunuz.

– Sılayı rahim; ömrü uzatır, fakirliği uzaklaştırır.

– Sılayı rahimle; rızık artar – gelişir.

– Atılan en iyi adımlar; sılayı rahim ve akraba ziyaretleri için yapılandır.

– Sılayı rahimin neticesiyle; cennette özel bir makama sahip olunur.

– Akrabalarınız her ne kadar size özensiz de olsalar, ziyaretlerine gidiniz.

– Akrabalarınız iyilik sahibi olmasalar da, sılayı rahim yapınız.

¹ (13) Ra'd, 25

² Biharul Envar, c.71, s.87

- Bir selam verme derecesinde dahi olsa, sılayı rahim yapınız.
- Sılayı rahim, ölüm ve kıyamet günü hesabını kolaylaştırır.
- Sılayı rahim, amellerin arınma ve malların gelişmesine nedendir.
- Yakınlara olan maddi destek, diğer kimselere olan yardım sevabının yirmi dört katıdır.

- Bir yıl yol yürünmeli de olsa sılayı rahim yapınız.
- Herkim sılayı rahimi terk ederse, cennetin kokusu ona ulaşmaz.

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurur: ‘Babam; akrabalarıyla irtibatı olmayan kimse ile dost olmamam hususunda tavsiyede bulundu.’³

Kur'an Tilavetinin Adabı

“Kendilerine kitap verdiğimiz kimseler(den bazı) onu, hakkını gözeterek okurlar. Çünkü onlar, ona iman ederler. Onu inkâr edenlere gelince, iste gerçekten zarara uğrayanlar onlardır.”

Bakara, 121

İmam Cafer Sadık (a.s), Kur'an tilavetinin adap ve görgüsü hususunda sekiz nükteyi dikkate sunmuştur:

‘1 – Ayetlerin okunuşu. 2 – Ayetler üzerinde düşünmek. 3 – Ayetlere amel etmek. 4 – Vaatlere ümit etmek. 5 – Azaptan korkmak. 6 – Kıssalardan ibret almak. 7 – İlahi emirleri yerine getirmek. 8 – Yasaklananların terk edilmesi.’ Rivayetin sonunda İmam şöyle buyurmuştur: ‘Tilavetin hakkı sadece harflerin, kıraatin ve tecvidin öğrenilmesi; ayetlerin ezberlenmesi değildir.’⁴ Bu anlamda rivayetler esas alındığında; Kur'an tilavetinin hakkını eda eden sadece masum imamlardır.⁵

Orucun Eser ve Bereketi

“Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz.”

Bakara, 183

³ Tefsir-u Rahnema ve Nuru'l Sakaleyn

⁴ Tefsiru'l Mizan

⁵ Usul'u Kâfi, c.1, s.215

Orucun zahir ile batında en önemli eseri takva ve Allah korkusudur. Oruç, gizli yapılan tek ibadettir. Namaz, hac, cihat, zekât ve humus gibi ibadetler insanlar tarafından görülürken, oruç bir başkası tarafından görülmez. Oruç, insanın iradesini kuvvetlendirir. Herkim bir ay ekmeğini, suyunu ve şehvetini kontrol ederse; başkalarının mal ve namusuna karşı da kendisini kontrol altına alabilir. Oruç, hayırseverliği ve iyiliğin kuvvetlenmesine neden olur. Herkim bir ay açlığın tadına varmış olsa, aç kimselerin sıkıntısını anlayabilecek, dertleriyle aşına olabilecektir. Hz. Rasulullah (s.a.a) şöyle buyurmuştur: ‘Oruç, sabrın yarısıdır.’⁶

Sıradan insanların oruçları; ekmek, su ve şehveti eylemlerden uzak durmakla olur. Oysa özel kimselere göre orucu bozan unsurlardan sakınıldığı gibi günahattan da kaçınmak elzemdir. Halis ve safderun kimselere göre ise orucu bozan unsur ve günahlardan sakınılmasına ilaveten kalbin Allah’tan başka her şeyden boşaltılmasıdır.⁷ Oruç, insanı melek sıfatlı yapar. Meleklerde; yemek, içmek ve şehvetten uzaktırlar.⁸

Ramazan Ayına Misafir Olma Adap ve Görgüsü

“Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur’an’ın indirildiği aydır. Öyle ise sizden ramazan ayını idrak edenler onda oruç tutsun. Kim o anda hasta veya yolcu olursa (tutamadığı günler sayısınca) başka günlerde kaza etsin. Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez. Bütün bunlar, sayıyı tamamlamanız ve size doğru yolu göstermesine karşılık, Allah’ı tazim etmeniz, şükretmeniz içindir.”

Bakara, 185

‘Vesail’u Şia’ kitabımızda nakledilen tafsilatlı bir rivayette oruç tutan kimsenin ahlaki durumu hakkında şunu okuyoruz: ‘Oruçlu bir kimse; günahattan, yalandan, didişmeden, hassetten, gybetten, hakka muhalefet etmekten, küfretmekten,

⁶ Tefsiru’l Minar

⁷ Tefsiru’l Ruhü’l Beyan

⁸ Ayetullah Cevad Amuli

Sıradan insanların oruçları; ekmek, su ve şehveti eylemlerden uzak durmakla olur. Oysa özel kimselere göre orucu bozan unsurlardan sakınıldığı gibi günahattan da kaçınmak elzemdir. Halis ve safderun kimselere göre ise orucu bozan unsur ve günahlardan sakınılmasına ilaveten kalbin Allah’tan başka her şeyden boşaltılmasıdır.

atışmaktan, sinirden, alay ve zulüm etmekten, insanları azarlamaktan, gaflet etmekten, fasık kimselerle birlikte olmaktan, söz götürüp getirmekten, haram yemekten uzak durmalıdır. Namaza karşı sabırlı ve sadakatli olmalı, kıyamet gününe özel bir teveccühü olmalıdır.’

Böyle bir misafirlikte bulunma şartı sadece açlığa tahammül etmek değildir. Hadiste şöyle okuruz: Semavi rehberlere itaat etmekten kaçınan, şahsi ve ailevi meselelerinde eşine kaba ve acımasız davranan, bakmakla yükümlü olduklarının meşru isteklerini temin etmekten kaçınan yahut da anne ve babasının kendisinden razı olmayan kimsenin orucu da kabul değildir. Bu durumdaki kimse ziyafet şartlarını yerine getirmemiştir.

Orucun her ne kadar bedende bulunan gereksiz materyalleri yok etme gibi tıbbi fayda ve yararları olsa da; ramazan ayının seher vaktinde kalkılması, ruhun nefaseti ve duaların icabet bulması başka bir şeydir. Gerçek mahrum ise, bu tür hayır ve bereketlerden mahrum kalan kimsedir.

Eşin Elbiseye Benzetilmesi

“Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helâl kilindi. Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz. Allah sizin kendinize kötülük ettiğinizi bildi ve tövbenizi kabul edip sizi bağışladı. Artık (ramazan gecelerinde) onlara yaklaşın ve Allah’ın sizin için takdir ettiklerini isteyin. Sabahın beyaz ipliği (aydınlığı), siyah ipliğinden (karanlığından) ayırt edilinceye kadar yiyin, için, sonra aksama kadar orucu tamamlayın. Mescidlerde ibadete çekilmiş olduğunuz zamanlarda kadınlarla birleşmeyin. Bunlar Allah’ın koyduğu sınırlardır. Sakin bu sınırlara yaklaşmayın. İşte böylece Allah ayetlerini insanlara açıklar. Umulur ki korunurlar.”

Bakara, 187

‘Eşin elbiseye benzetilmesi’ meselesinde birçok zarif ve ince nükteler bulunmaktadır. Bazılarını şöyle sıralayabiliriz.

- Elbise; insanın tarzına, rengine ve cinsiyetine uygun olmalıdır. İnsanın eşi de kendi denginde ve fikrine, şahsiyetine münasip olmalıdır.
- Elbise; huzur ve ziynet nedenidir. Eş ve çocuklarda ailenin huzur ve ziynet kaynağıdır.
- Elbise; insanın ayıplarını örter. Kadın ve erkek de, birbirlerinin tüm ayıp ve kusurlarını örtmelidir.

- Elbise; insanı sıcak ve soğuk vahametinden korur. Eşin varlığı da, ailenin merkezine zarar gelmesine engel olur. Eş; yuvayı içten ve sıcak kılar, hayatı da olumsuz soğuklardan korur.
- Elbise; insanın harimidir. Üryan ve çıplaklık ise rezalet sebebidir. Evlilik ve eş edinmekten kaçınmak da, insanın sapıtmasına ve rezil olmasına nedendir.
- Elbise; soğuk havalarda kalın, sıcak havalarda ise ince olanlarından yararlanır. Her erkek ve kadın da; davranış ve ahlâkî yapılarını da karşı tarafın ruhi gereksinimine göre düzenlemelidir. Eğer erkek sinirli ise, kadın ona sükûnet ve sakinlikle karşılık vermelidir. Eğer kadın yorgun ise, erkek de kendisine hoşgörüyle yaklaşmalıdır.
- İnsan, elbisesini kirlenme ve tozlanmadan korur. Eşlerde birbirlerini günaha düşmekten ve kirlenmekten korumalıdır.

Şarabın Haram Olma Nedeni

“Sana, şarap ve kumar hakkında soru sorarlar. De ki: Her ikisinde de büyük bir günah ve insanlar için bir takım faydalar vardır. Ancak her ikisinin de günahı faydasından daha büyüktür. Yine sana iyilik yolunda ne harcayacaklarını sorarlar. “İhtiyaç fazlasını” de. Allah size ayetleri böyle açıklar ki düşünesiniz.”

Bakara, 219

Ayette içki anlamına gelen ‘hamr’ kelimesi giysi manasındadır. Kadınların hicaba uyarak başlarını örttikleri kumaş parçasına da bundan ötürü ‘himar’ denmiştir. Şarap da insanın teşhis kudretini aklından aldığı; daha gerçekçi bir ifadeyle örttüğü için ‘hamr’ denilmiştir

Kumar anlamına gelen ‘Meysir’ kelimesi de kolay – meşakkatsiz manasında kullanılan ‘yusr’ kelimesinden türetilmiştir. Kumarda her iki taraf birbirlerinin parasını kolaylıkla ve zahmetsiz olarak el koymak istemelerinden dolayı bu isim verilmiştir.

- İnsanların birinci sorusu, kumar ve içkinin hükmü hakkındadır.

İnsanların bu sorusu hakkında, ayet şunu buyurur: ‘Şarap içmede ve kumar oynamak büyük günahlardandır. İnsanlar için bir takım faydaları olsa bile...’ Kimileri üzüm yetiştiriciliği ve şarap satmada, kimi kesimlerde kumarhane açma da servet edinmiş oldukları gibi... Ahlaki ve ilmi kitaplarda; şarap ile kumarın kötü eser ve görüntüsü, birey ve toplum üzerindeki bozgunculuğu hakkında doyurucu bilgiler sunulmuştur.

Burada ‘Tefsir-i Numune’den şarap ve kumarın zararları hakkında oluşturulmuş fihristi beyan edelim. Ömrü kısaltması, çocuklarda görülen olumsuz etkiler; özellikle

sarhoş bir halde cinsel münasebette bulunulmuşsa. Ahlaki fesatların yayılması ve cina-yet verilerinin yükselmesi. Bu verilere etken olan hırsızlık, darbe ve yaralama. Cinsel içerikli cürümler, tehlikeli ve vukuatlı sürücülüğün artması gibi unsurlardır.

Ani heyecanlanma, sinir hastalıkları, kalp ve beyin krizleri, kalp çarpıntılarının yükselmesi, iştahsızlık, renk solgunluğu ve diğer bedensel – ruhsal – psikolojik rahatsızlıkların araştırma sonuçlarına göre; ölümlerin yüzde otuzunun kumara bağlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Kumar, ekonomide tahribat etkisine yol açmakta ve tüm memnuniyet yaratan faydalı işleri de yok etmektedir. Bazı İslami olmayan ülkelerde, yıllarca kumar yasaklanmış ve kanunsuz işlerden kabul edilmişti.

Tevhid ve Gerçek Malikiyet

“Allah’tan başka ilah yoktur; O, hayydir, kayyûmdur. Kendisine ne uyku gelir ne de uyuklama. Göklerde ve yerdekilerin hepsi O’nundur. İzni olmadan O’nun katında kim şefaath edebilir? O, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. (O’na hiçbir şey gizli kalmaz.) O’nun bildirdiklerinin dışında insanlar O’nun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler. O’nun kürsüsü gökleri ve yeri içine alır. Onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez. O, yücedir, büyüktür.”

Bakara, 255

Gerçek malik her şey kendisindenken, insanın malikiyeti hakikatte emanetten başka bir şey değildir. İnsan malikiyeti; gerçek malik yani Allah tarafından belirlenen sayılı gün ve sınırlı şartlarda gerçekleşir. Tüm herkes ve her şey onun mülkündeyken öyleyse neden bir mülk bir diğer mülke tapmaktadır?

Diğerleri de bizim gibi kuldurlar. ‘ibadi emsalikum⁹.’ Tabiat, Allah’ın mülküdür ve kanunları da O’nun hükmüdür. Keşke insanoğlu O’nun hem mülkünden hem de milkinden (azametinden – iktidarından) daha iyi istifade edebilseydi. Eğer her şey Allah’tan ve her şey Allah içinse, o halde cimrilik ve ihtiras da neden? Acaba yaratıcı olan Allah Teâlâ bizi kendi halimize mi bırakmıştır? ‘İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır!’¹⁰

İmam Musa Kâzım (a.s) ‘Bişr’ adında bir şahsın evinin önünden geçerken, evden yükselen güürtülü çalgı ve terane seslerini duydu. İmam Musa Kâzım (a.s) o an evden dışarı çıkan hizmetçiye ‘bu evin sahibi de kim, acep kul mudur?’ diye sorduğunda hizmetçi; ‘hayır efendim. Bu evin sahibi kul değildir. Kendileri hür bir kimsedir’ şeklinde

⁹ A’raf, 194

¹⁰ Kıyamet, 36

Gerçek malik her şey kendisindenken, insanın malikiyeti hakikatte emanetten başka bir şey değildir. İnsanın malikiyeti; gerçek malik yani Allah tarafından belirlenen sayılı gün ve sınırlı şartlarda gerçekleşir. Tüm herkes ve her şey onun mülkündenken öyleyse neden bir mülk bir diğer mülke tapmaktadır?

cevap verir. İmam (a.s) ise hizmetçiye cevaben şöyle buyurdular: ‘Eğer kul olsalardı bunca itaatsizlik yapmazdı’... Hizmeti eve girdiğinde İmam (a.s)’ın sözlerini ev sahibine nakleder. Ev sahibi bu etkileyici söz karşısında sarsılır ve tövbe eder.¹¹

İmam Cafer Sadık (a.s)’dan şöyle bir rivayet nakledilmiştir: ‘Allah’a kulluk ve takva derecesinin ilki, insanın kendisini malik görmemesidir.’¹²

Allah’ın Velayetine Rızı Olanlar ve Muhalefet Edenler

Allah, inananların velisidir. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. İnkâr edenlere gelince, onların velileri de tâguttur. Onları aydınlıktan alıp karanlığa götürür. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada devamlı kalırlar.”

Bakara, 257

Allah’ın velayetinden rızı olanların özellikleri

- Allah’ın velayeti kabul ettiklerinde, işleri Allah’ın rengini alır. ‘Allah’ın renğiyle boyandık. Allah’tan daha güzel rengi kim verebilir? Biz ancak O’na kulluk ederiz.’¹³
- Kendisi için ilahi rehberler seçilir. ‘Bilin ki Allah, Tâlût’u size hükümdar olarak gönderdi...’¹⁴
- Yolu aydın, geleceği aşikâr ve işleri güvenilirdir. ‘...imanları sebebiyle onları hidayet eder...’¹⁵, ‘...biz Allah’a geri döneceğiz’¹⁶, ‘...güzel davrananların mükâfatını zayı etmeyiz.’¹⁷

¹¹ el – Muntaha, s.329

¹² Biharu’l Envar, c.1, s.295

¹³ Bakara, 138

¹⁴ Bakara, 247

¹⁵ Yunus, 9

¹⁶ Bakara, 156

¹⁷ Yusuf, 56

- Savaşlarda ve sıkıntılarda ancak Allah'ın yardımını beklerler ve Allah'tan başka hiçbir güç karşısında korku duymazlar. 'onların imanlarını bir kat daha arttırdı'¹⁸
- Ölümden korkmaz ve Allah'ın velayetinin altında ölmeyi bir saadet bilir. İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyurur: “¹⁹
- Yalnızlık, hayatında ona acı ve sıkıntı vermez. Çünkü Allah'ın teveccühü altında olduğunu bilir. ‘...Allah bizimle beraberdir...’²⁰
- İnfaktan ve Allah'ın istediği yerlere harcamaktan ötürü endişeye kapılmaz. Çünkü malını kendi velisine teslim etmektedir. ‘Verdiğinin kat kat fazlasını kendisine ödemesi için Allah'a güzel bir borç verecek yok mu? ...’²¹
- Menfi bildirgelerin ve reklamların onda eseri olmaz. Çünkü Allah'ın kesin gerçekleşeceği vadelerine gönül vermiştir. ‘...Akıbet, sakınanlarındır.’²²
- Ona göre Allah'tan başka her şey küçüktür. Hz. Emire'l Müminin Ali (a.s) şöyle buyurur: ‘Gözlerinde yaratıcı büyük ve bundan dolayı da onun dışındakiler gözlerinde küçüktür.’²³
- Kanun ve emirlerin çokluğu kendisini şaşırtmaz. Çünkü o sadece Allah'ın kanununu kabul etmiştir. Yalnızca bu emir ve düsturları düşünmektedir. Eğer yüzlerce yol önüne getirilip koyulsa, yalnız ilahi ölçülerle Allah'ın tayin ettiği yolu seçecektir. ‘Kim Allah'ın indirdiği (hükümler) ile hükmetmezse...’²⁴

İlahi velayete muhalefet edenler; beyan edilen bu bereketten mahrum kalırlar ve nice karanlıklarda yol alırlar.

Mübahele Olayı

“Sana bu ilim geldikten sonra seninle bu konuda çekişenlere de ki: Geliniz, sizler ve bizler de dahil olmak üzere, siz kendi çocuklarınızı biz de kendi çocuklarımızı, siz kendi kadınlarınızı, biz de kendi kadınlarımızı çağıralım, sonra da dua edelim de Allah'tan yalancılar üzerine lânet dileyelim.”

Al'i İmran, 61

‘Tebtehel’ sözcüğü elleri açmak ve avuçları dua için gökyüzüne kaldırmak anlamına gelen ‘ibtihal’ kelimesinden türetilmiştir. Bu ayette geçen bu sözcükten ötürü

¹⁸ Al'i İmran, 173

¹⁹ Biharu'l Envar, c.44, s.192

²⁰ Tevbe,40

²¹ Bakara, 245

²² A'raf, 128

²³ Nehcu'l Belağa, H.193

²⁴ Maide, 44 - 45

'mühabale ayeti' olarak meşhur olmuştur. Mübahele yani; iki muhalif grubun ilahi dergâhta birbirlerine aralarındaki batıl olana Allah'tan lanet ve helak olmasını yalvarıp yakarak istemesidir.²⁵

Şia – Sünni tefsirleri ile bazı hadis ve tarih kitaplarında onuncu hicri yılda Hz. Peygamber (s.a.a) tarafından İslam dinini tebliğ etmek üzere bazı memurların Yemen'in Necran bölgesine gönderildiğini okuruz. Necran Hıristiyanları da kendilerinden bir heyeti Hz. Peygamber (s.a.a) ile görüşmek için Medine'ye gönderir. Hz. Peygamber (s.a.a) ile Necran Hıristiyanları arasında geçen münazaradan sonra onlar yine bahane getirmeye çalışırlar ve İslam'ın hakkaniyetini izhar etme hususunda kuşkulu yaklaşırlar. Bundan sonra Hz. Peygamber (s.a.a)'e hitaben şu mazmunda ayet nazil olur. Seninle bu hususta çekişip hakkı kabul etmeye yanaşmayanlara şunları söyle: Geliniz! Çocuklarımızı, kadınlarımızı ve kendimizi davet edelim. Allah'a ellerimizi açıp huşu içinde yalancılardan ve yalana sarılmışların üzerine her türlü laneti göndermesi için yalvarıp yakaralım. Böylelikle kimin yolu batıl ise belli olsun. Bu vesileyle de aramızdaki münakaşa ve çekişme de son bulsun.

Necran Hıristiyanları heyeti, Hz. Peygamber (s.a.a)'in mübahele önerisini duydukları anda birbirlerine bakıp, şaşırıp kalırlar. Onlar bu hususta düşünüp, istişare etmek için vakit isterler. Necran Hıristiyanların büyüğü heyetine; 'Müslümanların önerilerini kabul edin. Eğer Peygamberleri bir toplulukla birlikte gürültü bir hâl ile geldiyse korkmayın ve biliniz ki; size bundan dolayı bir zarar gelmeyecek. Eğer sayılı birleriyle meydana gelirse, mübahele etmekten sakının ve onlarla anlaşmaya varın.'

Mübahele günü Hz. Peygamber (s.a.a)'in yanında iki çocuk, bir kadın ve bir genç erkekle birlikte meydana geldiğini gördüler. O iki çocuk İmam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin (a.s) idi. O genç erkek İmam Ali bin EbuTalib (a.s) ve kadın ise Hz. Peygamber (s.a.a)'in kızı Fatuma (s.a) idi.

Necran Hıristiyanların Rahibi, 'Ben öyle çehreler görüyorum ki; onlar eğer Allah'tan bir dağın yerinden kopup harekete gelmesini isteseler, parça – parça kopup gelecektir. Eğer bu insanlar lanet etseler, yeryüzünde bir tek Hıristiyan kalmaz. Bu yüzden o, mübaheleden çekilerek, anlaşmaya hazır olduklarını duyurmuşlardır. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmuştur: 'Beni hak peygamberi olarak gönderene and olsun ki; eğer mübahele gerçekleşmiş olsaydı, o vadiateşi onların üzerine yağdırdı.'²⁶

Bu hadise Şia tefsirlerinin yanı sıra Ehl-i Sünnet'in muteber kitaplarında da yerini almıştır.²⁷ Allame Tabatabai ise mübahele hadisesi hakkında şöyle der: 'Müba-

²⁵ et – Tahkik fi Kelimati'l Kur'an

²⁶ Tefsiru'l Mecmau'l Beyan, Menakib İbn Meğazi, s.263

²⁷ Fahrurazi, Tefsir-u Kebir, Alusi, Meraği Ruhü'l Beyan, el – Minar. İbn Kesir bu ayetin tefsiri bölümünde el – Kamil İbn Esir c.2, s.293, Müstedreku'l Hakim, c.3 s.150, Müsned-i Ahmed Hanbel c.1, s.185

hele vakasını sahabelerden 51 tanesiyını bağlamda ve birbirleriyle ittifak ederek nakletmişlerdir.²⁸

‘İhkaku’l Hak’ kitabında da bu hususta Ehl-i Sünnet’in altmış büyüğünün ismini beyan ederek şunu söyler: ‘Bu ayet Hz. Peygamber (s.a.a) ve O’nun Ehl-i Beyt’inin azameti hakkındadır.’²⁹

Mübahele günü Zi’l Hicce ayınının 24 ya da 25. Günü vuku bulmuştur. Hz. Peygamber (s.a.a), şimdilerde Medine yerleşimi içinde olan ancak o zamanlar Medine dışında yer alan bir mahallede bulunuyordu. Daha sonra mübahale hadisesinin olduğu yere ‘İcabet Mescidi’ adında bir camii inşa edilmiştir. Bu mescid ile Peygamber (s.a.a)’in mescidi arasındaki mesafe yaklaşık iki kilometredir. İlahi! Bize dünyada ziyaretini ve kıyamette de şefaatinı nasip eyle...

Tefsiru’l Mizan’ın rivayetine göre mübaheleye davet sadece Hıristiyanları içermiyordu. Hz. Peygamber (s.a.a) Yahudileri de mübaheleye davet etmiş idi.

Mübahele Hz. Peygamber (s.a.a)’in zamanına has bir durumda değildi. Bazı rivayetlere göre müminler de mübahele yapabilirler. İmam Cafer Sadık (a.s) bu hususta bir takım düsturlar buyurmuşlardır.³⁰

Hz. Peygamber (s.a.a) şahsen de yalancıların üzerine lanet edebilirdi. Hz. Ali (a.s), Hz. Fatma (s.a), Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin (a.s)’a gerek de kalmayabilirdi. Ancak Allah ve Resülü böyle bir hadiseyle; bu kimselerin hakka ve hedefe davette Hz. Peygamber (s.a.a)’in ortakları ve yardımcıları olduğunu anlatmış oldular. Böylelikle onların tehlikeleri kendisiyle birlikte karşılayacakları ve misyonunu sürdüren kimseler oldukları algılanması sağlanmıştır.

Soru: Bu macerada kadın olarak sadece Hz. Fatma (s.a) bulunmaktaydı. Peki, neden çoğul olarak ‘kadınlarımız’ kelimesi kullanılmıştır?

Cevap: Kur’an’ı Kerim birçok konuda tekil kimselerden bahsederken ‘çoğul’ ifade kullanmıştır. Al’i İmran suresi 181. ayeti kerimede bir şahsın hakaret ederek şöyle dediğini nakleder: ‘Gerçekten Allah fakir, biz ise zenginiz diyenlerin sözünü and olsun ki Allah iştirmiştir.’ Bu sözü söyleyen tek kişi olmasına rağmen, çoğul bir ifade kullanılmıştır. İlaveten Kur’an’ı Kerim, Hz. İbrahim (a.s)’in tek kişi olmasına rağmen ‘tek başına bir ümmet’ olduğunu buyurur.

²⁸ Tefsiru’l Mizan, c.3, s.257

²⁹ İhkaku’l Hak, c.3, s.46

³⁰ Tefsiru’l Nuru’l Sakaleyn, c.1, s.351, Usul’u Kâfi, c.2, babu’l mübahele

En İyi Ümmet

“Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder; kötülükten meneder ve Allah’a inanırsınız. Ehl-i kitap da inansaydı, elbet bu, kendileri için çok iyi olurdu. (Gerçi) içlerinde iman edenler var; (fakat) çoğu yoldan çıkmışlardır.”

Al’i İmran, 110

Bu ayeti kerimede genel aşamalarla ‘iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmaya’ işaret edilmektedir. İşaret edilen bu konu şu detay ve şartları kapsamaktadır.

- 1- En iyi ümmet olmak söz ve sloganla olmaz. İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak imanla olur. ‘Allah’a inanırsınız...’
- 2- Ümmette hareketsizlik ve korku, hayır değildir. ‘En hayırlı ümmetsiniz... kötülükten meneder ve Allah’a inanırsınız...’
- 3- İyiliği emretme ve kötülükten sakındırma eylemi o denli önemlidir ki; en hayırlı ümmet olma ölçüsüdür: ‘...en hayırlı ümmetsiniz...’
- 4- İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak ancak Müslümanların bir ümmet şekline geldiğinde gerçekleşebilir. Diğer bir ifadeyle ümmetin hâkimiyeti olmasıdır. ‘en hayırlı ümmetsiniz’
- 5- Müslümanlar, tüm beşeri toplumların ıslah olmalarıyla mesuldür. ‘Siz, insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış...’
- 6- Fesatla mücadele etmeksizin, iyilikleri tavsiye etmek çok az bir netice alınmasını sağlar. ‘... iyiliği emreder; kötülükten meneder...’
- 7- Ümmetten her bir birey iyiliği emretmeli ve kötülükten sakındırmalıdır. Dokuz yaşındaki bir kız, cumhurbaşkanına iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma hakkına sahiptir. ‘... iyiliği emreder; kötülükten meneder...’
- 8- İyiliği emretme de; yaş, bölge, ırk, tahsil, ekonomik ve toplumsal başarının bir rolü yoktur. ‘En hayırlı ümmet... Emrederler... Yasaklarlar...’
- 9- Müslümanlar kudret ve otorite ile iyiliği emretmeli ve kötülükten sakındırmalıdır. Zayıflıkla ve iltimas ederek değil. ‘... Emrederler...’
- 10- İyiliği emretmek, kötülükten sakındırmaktan mukaddem ve önceliklidir. ‘... Emrederler... Men ederler...’
- 11- Emretmek ve men etmek ancak iman esasına dayandığında etkili olacaktır. ‘emrederler... men ederler... Allah’a inanırsınız...’

Şehadet ve Şehit

“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar diridirler; Rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadır.”

Al'i İmran, 169

Biz Kur'an esasına göre şehitleri diri bilir ve İslam yolunun şehitlerine özellikle de Kerbela şehitlerine selam eder, onlarla konuşur ve tevessül ederiz. Ebu Süfyan Uhud savaşının sonunda yüksek sesle şöyle bağırıyordu: 'Uhud'daki bu yetmiş Müslüman ölüsü, Bedir savaşındaki yetmiş ölümünün bedelindedir.' Hz. Peygamber (s.a.a) ise ona şöyle buyurdular: 'Bizim ölülerimiz cennet sakinleridir. Sizin ölüleriniz ise ancak cehennemdeler...'³¹

- 1- Rivayetlerde Allah'ın şehitlere has yedi özellik bahsettiği nakledilmiştir. Şehitten düşen ilk kan damlası, tüm günahlarının affedilmesini sağlar. Şehit başını hurinin eteğine koyar. Cennet elbiseleriyle süslenir. En hoş kokularla arındırılır. Cennette kendisine sunulacak makamını müşahede eder. Tüm cennette gezinebilme serbestisi verilir. Perdeler kalkar ve Allah'ın veçhini seyrederek.³²
- 2- Hz. Peygamber (s.a.a) bir şahsın şöyle bir duada bulunduğuna tanık olur: 'Allah'ım senden istenilen en güzel şeyi bana bağışla'. Hz. Peygamber işittiği bu duadan sonra şöyle buyurmuştur: 'Eğer onun duası kabul olursa, Allah yolunda şehit olacaktır.'³³
- 3- Bir diğer rivayette ise şöyle buyrulmuştur: 'Her iyiden daha yükseği, en iyisidir. Ancak şehadet böyle değildir. Bir şahıs şehit olduğunda, ondan daha hayırlısı tasavvur edilemez.'³⁴
- 4- Kıyamet gününde şehidin şefaati makamı vardır.³⁵
- 5- İmam Cafer Sadık (a.s)'dan rivayet edilmiştir: 'Kıyamet gününde şehide sürçme ve hatalarını kendisine gösterilmeyecektir.'³⁶
- 6- Şehitlikte ilk sıra; ilk hamleyi yapan ve düşman hattını yaranlarındır. Onların makamları daha yüksektir.³⁷

³¹ Tefsiru'l Mecmau'l Beyan

³² Vesailu' Şia, c.11, s.10

³³ Müstedrek, c.2, s.243

³⁴ Biharul Envar, c.74, s.61

³⁵ Biharul Envar, c.2, s.15

³⁶ Vesailu' Şia, c.11, s.9

³⁷ Mizanu'l Hikme

- 7- Mücahitler, cennete özel bir kapıdan gireceklerdir.³⁸ Herkesten önce cennete onlar gireceklerdir.³⁹ Cennette özel makamlara sahip olacaklardır.⁴⁰
- 8- Dünyaya tekrar dönüp şehit olmak isteyen sadece şehitlerdir.⁴¹
- 9- En üstün ve en iyi ölümler, şehadettir.⁴²
- 10- Allah katında, hiçbir damla ilahi yolda dökülmüş kandan daha beğenilir ve sevimli değildir.⁴³
- 11- Şehit elinde silah, üzerinde savaş elbisesi ve hoş kokusuyla kıyamet sahnesine gelir. Ve melekler ona selam ederler.⁴⁴
- 12- İmamlarımız şehit olmuşlardır. Peygamberlerden ve ilahi rehberlerden birçoğu da şehit olmuşlardır: ‘Nice peygamberler beraberinde birçok Allah erleri bulunduğu halde savaştılar...’⁴⁵ “... Bu musibetler (onların başına), Allah’ın ayetlerini inkâra devam etmeleri, haksız olarak peygamberleri öldürmeleri sebebiyle geldi...”⁴⁶
- 13- Hz. Ali (a.s) onlarca şahsına münhasır fazilete rağmen sadece şehadet perdesini araladığında şöyle buyurmuştur: ‘And olsun Kâbe’nin Rabbine!

Biz Kur'an esasına göre şehitleri diri bilir ve İslam yolunun şehitlerine özellikle de Kербela şehitlerine selam eder, onlarla konuşur ve tevessül ederiz. Ebu Süfyan Uhud savaşının sonunda yüksek sesle şöyle bağırıyordu: 'Uhud'daki bu yetmiş Müslüman ölüsü, Bedir savaşındaki yetmiş ölümünün bedelindedir.' Hz. Peygamber (s.a.a) ise ona şöyle buyurdular: 'Bizim ölülerimiz cennet sakinleridir. Sizin ölümleriniz ise ancak cehennemdeler...'

³⁸ Biharul Envar, c.97, s.8

³⁹ Biharul Envar, c.97, s.11

⁴⁰ Tefsir'u Nuru'l Sakaleyn, c.2, s.241

⁴¹ Kenzu'l Ummal, c.4, s.290

⁴² Biharul Envar, c.100, s.8

⁴³ Vesailu's Şia, c.11, s.6

⁴⁴ Biharul Envar, c.97, s.13

⁴⁵ Al'i İmran, 146

⁴⁶ Bakara, 61

Kurtuldum!'. Hz. Ali (a.s) ilk iman eden kimse, Hz. Peygamber (s.a.a)'in ölüm yatağına yatan, O'nunla kardeş olan, sadece Peygamber (s.a.a)'in mescidine evinin kapısı açılan, İmamların babası ve Hz. Zehra (s.a)'ın kocasıdır. Onun Hendek savaşındaki darbesi, tüm insan ve cinlerin ibadetlerinden üstündür. Ulaştığı tüm faziletlerde ve kimsenin yapamadığını yaptığında dahi yukarıda zikredilen 'kurtuldum' kelimesini kullanmamıştır.

- 14- Hz. Ali (a.s) buyurdular: 'Ebu Talib'in oğlunun canını elinde tutan Allah'a and olsun ki; Allah yolunda bin kılıç darbesine tahammül etmek, yatak da ölmekten daha kolaydır.'⁴⁷
- 15- Hz. Ali (a.s), Hz. Peygamber (s.a.a)'den ileriki zamanda şehit olacağı müjdesini alana kadar, Uhud savaşında şehit olamadığı için üzüntülü bir haldeydi.
- 16- Şehit Mutahhari 'Hüseyni Hamaset' adlı kitabında şöyle yazar: 'Cömert bir kimse, hüner sahibi ve âlim; varlığından bir parça olan malını, hünerini ve ilmini ölümsüz kılar. Ancak şehit varlığını ölümsüz kılar.'⁴⁸
- 17- Hayvanlar âleminde ölmüş bir koyun değersizdir. Ancak kibleye döndürülmüş ve Allah'ın ismiyle kesilmiş olanın bir kıymeti vardır.
- 18- Bir âmâ görmenin mefhumunu ve manasını idrak edemediği gibi, dünyada yaşayanlar da şehitlerin hayatlarını derk edemezler.
- 19- Allah yolunda infak etmek (bire karşı) yedi yüz ve daha fazlasına tekabül ediyorsa; Allah yolunda can ve kan vermenin değeri kim bilir nasıldır?

Aile Mahkemesi

“Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Bunlar barıştırmak isterlerse Allah aralarını bulur. Şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır.”

Nisa, 35

Bu ayeti kerime, karı – koca arasındaki ihtilafların giderilmesi ve boşanma hadisesinin önünün alınmasını imtiyazlı bir aile mahkemesi konusunu açıklamaktadır.

- 1- Hakemler, her iki aileden de olmalıdır. Böylelikle şefkat, taahhüt ve hayır talebi daha fazla olacaktır.
- 2- Bu mahkemenin kurulması için bir bütçe gerekmemektedir.

⁴⁷ Nehcu'l Belağa

⁴⁸ Hüseyni Hamaset, c.3, s.40

- 3- Bu mahkemede ihtilafların giderilmesi çarçabuk olur. İdari ve dosyaların yığılması gibi sorunlarla karşılaşılmaz.
- 4- Mahkemenin özeli ve sırları başkalarına ulaşmaz. Ve ahlaki meseleler kendi aralarında kalmış olur.
- 5- Hakemler eşlerin kendi akrabalarından olduğundan, her iki tarafında güven duyduğu kimselerdir. ‘...Erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...’ ayetteki cümleyle ilgili İmam Cafer Sadık (a.s)’a sorulduğunda şöyle buyurmuşlardır: ‘Hakemler, ayrılık ve boşanma hükmünü veremezler. Ancak her iki tarafın da izni alınmış olmalıdır.’⁴⁹

Şimdi bu ayeti kerimeden istifade ederek çıkardığımız sonuçları beyan edelim:

- 1- Gerçek çözüm, bir olay olmadan önce sunulmalıdır. Ayrılma ve boşanma endişesini taşımak, hakemlerin seçilme teşebbüsü için yeterlidir. ‘... Ayrılmalarından korkarsanız...’
- 2- Ayrılma endişesi duyulmayana kadar, insanların özel hayatlarına müdahale etmemeliyiz. ‘... Ayrılmalarından korkarsanız...’
- 3- Ayrılma ve boşanma, korku ve endişeye nedendir. ‘... Ayrılmalarından korkarsanız...’
- 4- Kadın ve erkek iki bedende bir ruhtur. Ayeti kerime de ayrılık ve boşanma anlamına gelen ‘şikak’ kelimesi; genel olarak bir hakikatin iki bölüme ayrılması anlamında kullanılır.
- 5- Karı – kocanın aralarının düzeltilmesi için yapılacak girişimler hızlı ve seri olmalıdır. Ayette geçen ‘hakemler gönderin’ kelimesinin orijinal hali olan ‘feb’asu’ kelimesindeki ‘fe’ harfi girişimin hızlandırma gereğini ifade etmek için kullanılmıştır.
- 6- Toplumların aile uyumsuzluk ve anlaşmazlıkları karşısında mesuldür. ‘Eğer korkarsanız... Hakemler gönderin...’
- 7- Akrabaların aile uyumsuzluklarını gidermede daha fazla mesuliyeti bulunmaktadır. ‘erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden’
- 8- Kadın ve erkek hakem seçiminde eşit hakka sahiptirler. ‘Erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...’
- 9- Toplumda birilerine güvenmeli ve hakemliğini kabul etmeliyiz. ‘bir hakem gönderin...’
- 10- İnsanların sorunlarını yine insanların yardımıyla çözmeye çalışalım. ‘Erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...’

⁴⁹ Kâfi, c.6, s.146

- 11- Barıştırmak ve uzlaştırmaktan ümitsizliğe kapılmayalım. Ve bu duruma karşı tepkisiz de kalmayalım. ‘gönderin...’
- 12- Endişelenmekten önce galeyana gelmemeliyiz. Bir hakem her biri için yeterli olacaktır. ‘Erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...’
- 13- İslam şura ve kurul meselelerine teveccüh etmiştir. ‘Erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...’
- 14- Tüm sorunlarınızı hâkim ve mahkemeye taşımayın. Kendi içinizde çözüm aramaya bakın. ‘Erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...’
- 15- Her nerede söz hak ve hukuka dayanıyorsa, her iki tarafında huzur da olması gerekir. ‘Erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin...’
- 16- Karı – koca, seçmiş oldukları hakemlerin hükümlerini de kabul etmelidirler. (Hakem seçmenin lazımesi, hakemin hükmüne uymaktır)
- 17- Hakemin seçimi; bilgili, sır taşıyabilecek ve uzlaştırmayı isteyecek kimse olduğuna dikkat edilmelidir.
- 18- Her ne zaman hüsnü niyet ve düzeltme arzusunda olursa, ilahi yardım da peşi sıra gelecektir. ‘Bunlar barıştırmak isterlerse Allah aralarımı bulur.’
- 19- Kalpler, Allah’ın elindedir. ‘Allah aralarımı bulur.’
- 20- Kendi akıl ve tedbirlerinizle gurur duymayın. Başarıyı Allah’tan biliniz. ‘Allah aralarımı bulur.’
- 21- Kur’an’ın Ailelerin uzlaşma ve sorunlarının çözme projesi, ilahi ilme ve hikmete dayanır. ‘Şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır.’
- 22- İnsan iyi niyetli olmalıdır. Allah’ın tüm niyet ve dürtülerden haberdar olduğu bilinmelidir. ‘Şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır.’

Ulu’l Emre İtaat

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygamber’e ve sizden olan ulu’lemre de itaat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz Allah’a ve ahirete gerçekten inanıyorsanız onu Allah’a ve Resul’e götürün; bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir.”

Nisa, 59

Bu ayet, insanların Allah’a ve Peygambere olan vazifesine işaret eder. 3 merci yani; Allah, Peygamber ve Ulu’l Emrin varlıkların kabul edilmesi neticesinde asla çıkmaz

İbn Abbas'tan şöyle bir rivayet nakletmiştir: 'İslam Peygamberi (s.a.a), Tebük'e seferi için hareket ettiğinde Medine'de kendi yerine Hz. Ali (a.s)'ı bıraktı ve şöyle buyurdu: 'Kuşkusuz senin bana olan menzilen ey Ali; Harun'un Musa'ya olan menzilesi gibidir...' Daha sonra 'Nisa, 59' ayeti nazil oldu.'

yola düşülmez. Bu üç mercie itaate davet etmek, Kur'an'ın tevhit çizgisiyle de çelişmez. Çünkü Peygambere ve Ulu'l Emre itaat etmek, Allah'a itaat etmenin bir parçası ve paralelindedir. Aynı boylamda olan itaat değildir. Allah'ın emrine göre hem Peygamber'e hem de Ulu'l Emir'e itaat zorunludur.

Tefsir-i Numune İbn Abbas'tan şöyle bir rivayet nakletmiştir: 'İslam Peygamberi (s.a.a), Tebük'e seferi için hareket ettiğinde Medine'de kendi yerine Hz. Ali (a.s)'ı bıraktı ve şöyle buyurdu: 'Kuşkusuz senin bana olan menzilen ey Ali; Harun'un Musa'ya olan menzilesi gibidir...' Daha sonra 'Nisa, 59' ayeti nazil oldu.'

Bu ayetin öncesinde emanetin ehline geri döndürülmesi hakkında tavsiyede bulunulmuştur. Hemen peşinden gelen bu ayette âdeta şunu ifade eder: 'Emaneti ehline teslim etmek, Allah'ın, Peygamberin ve Ulu'l Emr'e itaatin gölgesinde gerçekleşmelidir.'

'İtaat edin' emrinin tekrarlanması, emirlerin çeşitlendirme işaretidir. Hz. Peygamber (s.a.a) kimi zaman ilahi hükümleri beyan eder, kimi zaman da hükümet emirlerini açıklardı. Beyanatları ya 'Risalet' ya da 'hükümet' makamında olurdu. Kur'an kimi zaman Hz. Peygamber (s.a.a.)'e hitaben şöyle buyurur: '... İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman için ve düşünüp anlasınlar diye sana da bu Kur'an'ı indirdik.'⁵⁰ Kimi zamanda şöyle buyurur: 'Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye sana Kitabı hak ile indirdik...'⁵¹

Kur'an 'müfsitler', 'müsrifler', 'yoldan çıkmışlar', 'cahiller' ve 'zorbalar' hakkında 'itaat etme' ve 'tabi olma' emri vermiştir. Öyleyse 'İtaat edin' hususu öyle kimseleri işaret etmelidir ki; itaatleri yasaklanmamış olmalıdır. Ve itaatleri Allah'ın ve Peygamberlerin emri ile çelişmemelidir.

Ayette Ulu'l Emirden itaat konu edilmiştir. Ancak anlaşmazlık ve niza halinde onlara müracaat açıklanmamıştır. Anlaşmazlıkların giderilme adresi olarak sadece Allah

⁵⁰ Nahl,44

⁵¹ Nisa,105

ve Resul'ü gösterilmiştir. Bu durum bize şunu anlatır ki; eğer Ulu'l Emri tanıma ve mısdağını anlama konusunda anlaşmazlığa düşülürse Allah'a ve Resul'üne müracaat edilmelidir. Zaten Nebevi rivayetlerde Ulu'l Emr Peygamberin Ehl-i Beyti olarak tanıtılmıştır.⁵²

Hüseyn ibn Ebi'l A'la şöyle der: 'Peygamberin vasileri hakkında akidemi ve kendilerine itaatin vacip olduğunu İmam Cafer Sadık (a.s)'a arz ettiğimde şöyle buyurdular: 'Evet! Söylediğin gibidir. Onlar Allah'ın haklarında 'Allah'a itaat edin. Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine itaat edin...' buyurmuştur. Evet, Allah onların hakkında şunu der: 'Sizin veliniz ancak Allah, Resülü ve rükû halinde zekât veren müminlerdir...' ⁵³

H. Ali (a.s), Nehcu'l Belağ'a'nın 125. Hutbesinde ve Malik Eşter'e yazdığı 'ahdname'de şöyle buyurur: 'Allah'a ve Peygamberine müracaattan kastedilen, üzerinde herkesin ittifak ettiği sünnet ve muhkem ayetlerdir...' Bir başka cümlesi de şöyledir: 'Peygamber Ehl-i Beytinin görüşünün dışında hüküm veren her hâkim, tağuttur.'⁵⁴

Kur'an Üzerinde Düşünmenin Zorunluluğu

“Hâlâ Kur'an üzerinde gereği gibi düşünmeyecekler mi? Eğer o, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık bulurlardı.”

Nisa, 82

H. Peygamber (s.a.a)'e atılan iftiralardan biri de 'Kur'an'ı Muhammed'e bir başkası öğretmiş' demeleridir. 'Şüphesiz biz onların: 'Kur'an'ı ona ancak bir insan öğretiyor' dediklerini biliyoruz...' İşte onların bu töhmetine karşı bu ayet nazil olmuştur.

İnsanların söz ve yazılarında genellikle zaman içerisinde gelişim gösterir veya çelişkiler meydana gelir. Ancak Kur'an, savaşta ve barışta, gurbette ve şöhrette, kuvvetliyken ve zayıfken, zamanın inişinde ve zirvesinde yani tüm koşullarda hiçbir ihtilaf ve çelişki içermeden hiç ders okumamış bir kimsenin dilinden 23 yılda insanlara beyan edilmiştir. Haliyle bu da bir beşerin öğretisi değil, Allah kelamı olduğunun delilidir.

Kur'an'da düşünme emri herkese, her zamana ve her nesil içindir. Bunun işareti de düşünen her kimsenin mutlaka her zaman diliminde bir noktaya varacak olmasıdır.

H. Ali (a.s) Kur'an'ın mefhumunun sınırsız oluşuna dair şöyle buyurur: 'Kur'an; derinliği idrak edilemeyen bir deniz gibidir.'

⁵² Kemalü'd Din Saduk, s.222

⁵³ Kâfi, c.1, s.185

⁵⁴ Deaimu'l İslam, c.2, s.530

Ayet üzerinde küçük bir dikkat ile güzel neticeler alabiliriz. Bunlardan belli başlıları şöyledir;

- 1- Kur'an üzerinde düşünmemek, Allah tarafından serzeniş edilmiş ve kınanmıştır. '...düşünmeyecekler mi?'
- 2- Kur'an üzerinde düşünmek, nifak hastalığını gideren ilaçtır. '...düşünmeyecekler mi? Eğer o, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık bulurlardı.'
- 3- İslam ve Kur'an'a eğilimin yolu; taklit değil düşünmek ve akletmektir. 'düşünmeyecekler mi?'
- 4- Kur'an herkesi düşünmeye davet etmiştir. İnsan anlayışı, Kur'an'ın bilgisini idrak etmeye ulaşacaktır. 'Kur'an üzerinde düşünmeyecekler mi?'
- 5- Kur'an'da ihtilaf ve çelişkinin var olduğu bir zan; ancak sıradan bir bakışın, üzerinde düşünmemenin ve dikkatsizliğin bir neticesidir. 'düşünmeyecekler mi?'
- 6- Kur'an, Hz. Peygamber (s.a.a)'in Risalet'inin hak olduğuna delilidir. 'Eğer o, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı...'
- 7- Ayetlerin hepsinin çelişkiden ve ihtilaflardan uzak olması; kaynağının varlığı herhangi bir değişikliğe uğramayacağını gösterir. 'Eğer o, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı...'
- 8- Allah'tan gelen her şey; hak, sabittir ve çelişkiden, dağınıklıktan, tenakuzdan uzaktır. 'Eğer o, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık bulurlardı.'
- 9- İlahi olmayan tüm kanunlarda çelişki ve tenakuzla karşılaşmak mümkündür. 'Eğer o, Allah'tan başkası tarafından gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık bulurlardı.'
- 10- İhtilaf, değişim ve gelişim, insan görüşünün gerekliliğidir. 'tutarsızlık bulurlardı.'
- 11- Her mektep ve ideolojiyi yok etmenin en iyi yolu; tenakuz ve çelişkilerinin keşfedilmesi ve beyan edilmesidir. 'onda birçok tutarsızlık bulurlardı.'

Emanetçilik, adil davranış göstermek ve ayrımcılıktan uzak durmak; imanın önemli göstergelerindedir. Emanete ihanet etmek ise nifak alametlerindedir. Hadiste şöyle geçer: 'İnsanların uzun secde ve rükû etmesine bakmayın. Onların doğru konuşmalarına ve emanete nasıl davrandığına bakın.'

Emanet ve Çeşitleri

“Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz Allah her şeyi işitici, her şeyi görücüdür.”

Nisa, 58

Emanetçilik, adil davranış göstermek ve ayrımcılıktan uzak durmak; imanın önemli göstergelerindedir. Emanete ihanet etmek ise nifak alametlerindedir. Hadiste şöyle geçer: ‘İnsanların uzun secde ve rükû etmesine bakmayın. Onların doğru konuşmalarına ve emanete nasıl davrandığına bakın.’ Birçok rivayette ‘emanet’ten kastedilenin toplum liderliği, emanet sahibinden kastedilenin de Ehl-i Beyt olarak tanımlanmıştır.

Evet, toplumun mutluluk anahtarı; liyakati olan ve adil yönetim gösterecek kimselerin iş başına geçmesindedir. Toplumun huzursuzluk kaynağı ise, ehli olmayanların ve zalıman hüküm veren kimselerin iş başında olmalarıdır. Hz. Emire’l Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: ‘Herkim kendisinden daha layık olduğunu bilmesine rağmen toplumunda kendini başkalarından öncelikli görse ve camiasına lider olsa; şüphesiz o Allah’a, Peygamber’e ve müminlere ihanet etmiştir.’

Emanete ihanet; ilmin, sanatın ve hakkın saklanması, insanların mallarına (haksızca) sahiplenme, ilahi olmayan rehberlere itaat, ehli olmayan eş ya da çocuklar için eğitmen seçimi gibi birçok hususa şamil olabilir.

İmam Muhammed Bağr (a.s) ve İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurdular: ‘Allah’ın emir ve yasakları ilahi emanetlerdir.’

İmam Cafer Sadık (a.s) bu ayeti kerimenin tefsiri için şöyle buyurdu: ‘Allah Teâlâ, her İmama yanında olan her neyi varsa kendisinden sonraki İmam’a bırakmasını emretti’

Emanet üç çeşittir:

- a) Allah ve insan arasında ki emanet. (insana tayin edilen vazifeler ve vacip hükümler)
- b) İnsan ile başkaları arasında ki emanet. (insan yanında bulunan mal veya sırlar)
- c) İnsan ve kendisi arasında ki emanet. (ilim, ömür ve kudreti elimizde olan diğer emanetler)

Savaşta Namaz Nasıl Kılınır?

“Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırдың zaman, onlardan bir kısmı seninle beraber namaza dursunlar, silahlarını yanlarına alsınlar, böylece (namazı kılıp) secde ettiklerinde (diğerleri) arkanızda olsunlar. Sonra henüz namazını kılmamış olan (bu) diğer gurup gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar ve onlar da ihtiyat tedbirlerini ve silahlarını alsınlar. O kâfirler arzu ederler ki siz silahlarınızdan ve eşyanızdan gafil olsanız da üstünüze birden baskın yapsalar. Eğer size yağmurdan bir eziyet olur yahut hasta bulunursanız silahlarınızı bırakmanızda size günah yoktur. Yine de tedbirinizi alın. Şüphesiz Allah, kâfirler için alçaltıcı bir azap hazırlamıştır.”

Nisa, 102

Hicri 6. Yılda Hz. Peygamber (s.a.a) sahabelerinden oluşan bir grupla Mekke'ye doğru yol almışlardı. ‘Hudeybiye’ muntakasında ‘Halid bin Velid’e bağlı iki yüz silahlı kişi Hz. Peygamber (s.a.a)’in Mekke’ye girmesine engel olmak için mevzi almışlardı. Halid bin Velid, Bilal Habeşi’nin ezanından sonra cemaat namazı için bir araya gelen Müslümanlara ikinci namazında aniden saldırmayı uygun gördü. Yapılacak ani saldırı hakkında ayet nazil oldu. Halid bin Velid gördüğü bu mucize vahiy karşısında, Müslüman oldu.⁵⁵

Bu namazda, birinci grup ilk rekâtın sonunda kalkıp namazın geri kalanını cemaatten ayrı bir şekilde kendileri kılarak tamamlamışlar idi. Cemaat imamı diğer grubun ikinci rekâta yetişebilsinler diye aheste davranmıştır. Bununla beraber silahları yanlarında olduğu bir şekilde cemaat namazına bağlanmışlardır.

Biraz dikkatle ayeti kerimeden ince ve zarif detaylar çıkartabiliriz. Bu zarif noktaları sıralarsak eğer;

- 1- Namaz savaş sahnesinde dahi terk edilemez. Ve mücahitler namazsız; olamazlar. ‘Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırдың zaman... silahlarını yanlarına alsınlar...’
- 2- Düşmanla cephede karşı karşıya gelindiği anda dahi bir rekât bile cemaatle kılınma emri, cemaat namazının ehemmiyetini göstermeye yeterlidir. ‘Sonra henüz namazını kılmamış olan (bu) diğer gurup gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar...’
- 3- Aynı anda iki vazifenin (namaz ve cihat gibi) bir anda yapılması icap ettiğinde dahi, biri diğerine feda edilemez.
- 4- Tüm koşullarda önsezi ve farkındalık gerekmektedir. Hatta namaz dahi Müslümanları tehlikeden gafil etmemelidir. ‘ve silahlarını alsınlar...’

⁵⁵ Mecmau'l BeyanTefsiri

- 5- Rehber, vahdet ve ibadetin eksenidir. ‘Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırдыңın zaman...’
- 6- İşlerin paylaşımı, yardımlaşma ve diğer kimselerle hayır işlerinde hatta en hassas hususlarda dahi işbirliği, toplumun kaynaşma nedenidir. Bu ayeti kerimede, iki rekât namazda cemaat iki gruba ayrılmış ve çıkabilecek ayrımcılığın önüne geçilmiştir. Ve herkes hayırda ortak olmalıdır. ‘Sonra henüz namazını kılmamış olan (bu) diğer gurup gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar...’
- 7- İlahi emirler, şartların oranına göre farklılık gösterir. (Bu ayeti kerime düşman mevzilenmiş haldeyken kılınacak korku namazı ile ilgilidir.)‘Onlardan bir kısmı seninle beraber namaza dursunlar, silahlarını yanlarına alsınlar...’
- 8- Cephede kılınacak cemaat namazı, hedefe, Allah’a ve rehberine sevginin bir işaretidir. Kuşkusuz; inanılan değerlerin arkasında durmaktır. ‘Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırдыңın zaman...’
- 9- Cephede kuvvetlerin yer değişimi bir rekât namaz arasında yapılabilmesi imkân dâhilinde olmalıdır. ‘Sonra henüz namazını kılmamış olan (bu) diğer gurup gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar...’
- 10- Cephede namaz için ayrılan zaman ne kadar fazla ise, düşmanın saldırma fırsatı da o kadar artar. Öyleyse daha fazla bir korunma gerekmektedir. Birinci rekâta silahın olması yeterlidir. Ancak ikinci rekâta hem silah hem de savunma teçhizatı gereklidir. ‘silahlarını yanlarına alsınlar... onlar da ihtiyat tedbirlerini ve silahlarını alsınlar.’
- 11- Allah Peygamberini düşmanın her türlü tuzak ve gizli entrikalardan haberdar ediyor idi. (Bu ayeti kerimenin nüzul hadisesine teveccüh edildiğinde; Velid’in cemaat namazı esnasında saldırma kastının olduğunu görüyoruz. İşte bu ayet onun bu planını boşa çıkarmıştır.)
- 12- Sizin ihlaslı hareketiniz, vakti geldiğinde ilahi yardımlara sebep olur. (Bu ayetin nüzul olması ve korku namazının emri; düşmanın hilesine karşı ilahi bir yardım idi.)
- 13- Cephede; ibadet merasimi uzun sürmemelidir. Uyanıklığı ve basiretli olmaya engel olacak işler yasaklanmıştır. ‘kâfirler arzu ederler ki siz silahlarınızdan ve eşyanızdan gafil olsanız da...’
- 14- İbadet, düşmandan gaflet etmeye neden olmamalıdır. “kâfirler arzu ederler ki... gafil olasınız’